

Stichting De Oosterschelde

Vogelvrij onder de zeespiegel

De zeeën en hun bewoners worden sterk bedreigd, als we de cijfers mogen geloven. Over de hele wereld zetten vrijwilligers binnen grote organisaties of kleine initiatieven zich in om dit leed te bestrijden. Iedere editie belicht DuikMagazine een van deze organisaties. Deze keer spreken we met Joop Stalenburg, oprichter van Stichting De Oosterschelde.

Tekst: Udo van Dongen

Fotografie: Stichting De Oosterschelde en Udo van Dongen > www.udovandongen.com

PASPOORT

Naam organisatie: Stichting de Oosterschelde (www.stichting-deoosterschelde.nl)

Bekendste gezicht: Stichting de Oosterschelde wordt gerund door zeven bekende en minder bekende vrijwilligers die allen hun eigen specialiteit hebben die even zwaar meetelt.

Voorzitter: Joop Stalenburg (foto)
Achtergrond: van origine is Joop Stalenburg glazenier/restaurateur van glas-in-lood-ramen, thans onderwaterfotograaf.

Doel van de Stichting: Stichting de Oosterschelde vecht voor de duurzaamheid, de biodiversiteit en de oorspronkelijkheid van de Oosterschelde, door draagvlak bij het publiek te creëren en duurzame en praktische oplossingen aan te dragen.

Ontstaansgeschiedenis: In 2008 werd bekend dat delen van dijken langs de Oosterschelde verzwaard zouden gaan worden met fosfor- en staalslakken. Er zijn duidelijke aanwijzingen dat dit schadelijke effecten heeft op het milieu. Omdat het als individu niet mogelijk was om juridische stappen te ondernemen tegen de vooroververdediging met staal- en fosfor-slakken uit Hoogovens is de Stichting De Oosterschelde in 2009 in het leven geroepen.

Wat zijn de targets onder de zeespiegel?

"De Stichting de Oosterschelde denkt mee en stelt kritische vragen vanuit het belang van de natuur over specifieke vraagstukken in de Oosterschelde als zandhonger, de inlaat van overbemest zoet water uit het Volkerak, oude- en nieuwe visserijmethoden en activiteiten die mogelijk schadelijk zijn."

Waar wagen jullie je niet aan?

"Stichting De Oosterschelde sluit niemand uit en wil met alle partijen die op wat voor manier dan ook iets te maken hebben met de Oosterschelde, het gesprek aangaan. We noemen onszelf expliciet geen 'groene' club, maar een 'blauwe', om aan te geven dat we er zijn voor alle belanghebbenden zoals duikers en andere recreanten, vissers en natuurliefhebbers."

Wat is het grootste misverstand over Stichting de Oosterschelde?

"Ons wordt wel eens verweten dat we tegen versteviging van de dijken zouden zijn, maar dat is onzin. Dijken moeten worden onderhouden en desgewenst verstevigd, maar om dat te bereiken, zijn er verschillende technieken en materialen beschikbaar. De goedkoopste hoeft niet de beste te zijn."

We hebben niet kunnen voorkomen dat de staalslakken werden gedumpt. Nu ze inmiddels op een hoop plaatsen liggen, blijkt dat ze stilletjes aan beginnen te begroeiën met allerlei pioniersoorten, waardoor sommige mensen zullen beweren dat alle onze acties onterecht zijn geweest. Maar dat is niet waar: deze pioniersoorten nemen schadelijke contaminanten op uit de staalslakken die weer vrijkomen nadat ze afsterven of ze komen terecht in hogere diersoorten die deze pioniersoorten eten. Uiteindelijk zullen contaminanten worden verspreid en opgehoopt over de hele voedselketen en komt het ook in ons voedsel terecht."

Werken jullie ook samen met andere organisaties?

"We laten ons soms adviseren door de Stichting de Noordzee en de Zeeuwse Milieufederatie. En af en toe hebben we ook overleg met hen. Daarnaast praten we ook met de mossel- en kreeftenvissers en er is een kruisbestuiving met het Sepiaproject."

Heeft het sepiaproject eigenlijk iets te maken met de Stichting De Oosterschelde? En zo ja, wat?

"In het najaar van 2008 werd ik als vrijwilliger van het sepiaproject door Rijkswaterstaat op de hoogte gebracht

van de vooroververdedigingsplannen bij de Zeelandbrug. Samen met Freek Titselaar heb ik deelgenomen aan de projectwerkgroep Vooroverversteving, waaraan onder andere ook het NOB en het NPO deelnamen. Eén van de doelstellingen was het maximaal waarborgen van de biodiversiteit in de Oosterschelde. Maar ondanks dat bleek dat er hoe dan ook met fosfor- of staalslakken moest worden verzwaard, zonder dat daarvoor een degelijk Milieueffectrapportage (MER, red.) hoefde te worden uitgevoerd. Na ons bezwaar heeft RWS besloten dat fosfor-slakken in de Oosterschelde misschien dan toch niet zo'n goed idee was en dus werden het staalslakken. Voor ons was de kous hier echter niet mee af en we wilden verdere (juridische) acties ondernemen, maar daarvoor moesten we wel een stichting oprichten. Niet lang daarna is de Stichting De Oosterschelde ontstaan. Je kunt dus eigenlijk zeggen dat Stichting De Oosterschelde een beetje is voortgekomen uit het sepiaproject."

Hoe zit het eigenlijk met de andere Oosterschelde-stichting: Nationaal Park de Oosterschelde?

"Nationaal Park de Oosterschelde lijkt zich voornamelijk druk te maken over de gebieden in en rond de Oosterschelde

huidige visserijbeleid in de Oosterschelde en zou er iets moeten veranderen?

"Wij vinden dat het zeer schadelijke boomkorvissen eindelijk eens afgelopen moet zijn in de Oosterschelde. Verder moet er een halt worden toegeroepen aan de verdere uitbreiding van hangmosselculturen. Deze vorm van mosselkweken brengt een zware overbemesting van de bodem teweeg door uitscheiding van faecaliën. Al het bodemleven raakt hierdoor verstikt en sterft. Uiteindelijk blijven alleen nog zwavelbacteriën over; niet bepaald het divers bodemleven dat van nature in de Oosterschelde voorkomt. Verder zou er een regulering moeten komen van het aantal kreeftenfuikvergunningen en zones waar wel of niet mag worden gevestigd. En als laatste moest het eens afgelopen zijn met het vissen op dieren die op dat moment in de paartijd zitten zoals bij sepia's."

Wat kun je doen als vrijwilliger en hoeveel hebben jullie er?

"Stichting de Oosterschelde hoeft niet noodzakelijk verder te worden uitgebreid, maar mensen die iets met de Oosterschelde van doen hebben, zijn altijd welkom om mee te denken en te werken of ideeën aan te dragen."

die boven water liggen zoals schorren, slikken en zandplaten en het daarbij behorende vogels en andere 'aajibare' dieren zoals bruinvissen en zeehonden."

Zijn er naast bruinvissen en zeehonden nog andere dieren in de Oosterschelde die op de rode lijst staan of er volgens jou op zouden moeten staan?

"Volgens mij staan er verder geen zeedieren op de rode lijst in tegenstelling tot boven water, waar hele gebieden met rust moeten worden gelaten,

vanwege bijvoorbeeld een paar weidevogels, een hagedis of een hamster. Men kan onder water niet bewijzen wat zeldzaam is en dus hoeft je het dan kennelijk niet te beschermen. Bij een enkeling begint nu door te dringen dat het toch wel echt erg slecht met de paling gesteld is, maar ondanks dat mag die nog steeds worden gevangen. En volgens mij zijn in een aantal landen van de Europese Unie zeepaardjes beschermd, maar bij mijn weten niet in Nederland."

Wat vindt Stichting De Oosterschelde van het

Weigeren jullie donaties of is alles welkom?

"Iedereen die wil doneren, is vrij dat te doen en we zijn er blij mee. Maar wanneer je doneert, betekent dat niet dat je invloed kunt uitoefenen."

Wat doen jullie met het gedoneerde geld?

"Veel donateurs hebben we niet, het mag wel iets meer worden. Onze voornaamste onkosten bestaan uit het betalen van juristen, voor de rest doet iedereen alles vrijwillig."

Waarin onderscheidt Stichting De Oosterschelde zich ten opzichte van andere NGO's zoals Stichting de Noordzee?

"We bestaan uitsluitend uit vrijwilligers en hebben geen specialisten in dienst. Misschien is het vermeldenswaardig dat we allemaal duikers zijn en dus zeker ook voor duikers opkomen."

Gebeuren er dingen in de Oosterschelde die het daglicht niet kunnen

Top 3 verdiensten

1. Er zijn dankzij Stichting de Oosterschelde geen fosfor-slakken in de vooroeververdediging toegepast. Staalslakken worden verondersteld minder schadelijk te zijn.
2. Bij de rechter is bedongen dat Rijkswaterstaat verplicht is te (laten) onderzoeken wat de (schadelijke) lange termijn-gevolgen zijn van het gebruik van staalslakken voor vooroeververdediging.
3. Bovenop het bed van staalslakken is een gedeelte rond de Zeelandbrug voorzien van een laag breuksteen. Met holtes voor grotere dieren zoals kreeften. Daarnaast worden hierdoor zones met luwtes en stroomversnellingen gecreëerd die weer zijn eigen specifieke zeeleven aantrekken.

verdragen waarvan de gemiddelde Nederlander absoluut geen notie heeft?

"Bij mijn weten gebeuren er geen zaken die wettelijk niet zijn toegestaan. Maar iedere duiker die regelmatig in Zeeland duikt, zal kunnen beamen dat sportvisserij meer schade toebrengen aan het milieu dan ze zelf in de gaten hebben. Denk maar eens aan de vervuiling met verloren lood en lijnen waarin bijvoorbeeld kreeften verstrikt raken, waardoor ze zinloos sterven." □